

Bfv.II.1.125/2008/5. szám

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2009. év június hó 11. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A csalás büntette és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőügyben az **I. r. és II. r.** terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Debreceni Városi Bíróság 60.B.461/2005/23. számú ítéletét és a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 2.Bf.422/2007/10. számú ítéletét az I. és II. r. terhelt tekintetében megváltoztatja.

Az I. r. és a II. r. terheltet az ellene társtettesként elkövetett csalás büntette [Btk. 318. § (1) bek. (6) bek. a) pontja] miatt emelt vád alól felmenti.

Egyebekben a felülvizsgálati indítvánnyal támadott határozatokat az I. r. terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I. A Debreceni Városi Bíróság a 2007. július hó 10. napján kihirdetett 60.B.461/2005/23. számú ítéletével az I. r. terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett jelentős kárt okozó csalás büntetében és hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítás büntetében, mint felbujtót.

A II. r. terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett jelentős kárt okozó csalás büntetében.

Ezért az I. r. és a II. r. terhelteket - I. r. terheltet halmazati büntetésül - végrehajtásában 2-2 év próbaidőre felfüggesztett 6-6 hónap börtönbüntetésre ítélte. A bíróság I. és II. r. terheltet előzetes mentesítésben részesítette.

A megállapított tényállás lényege szerint az 1978-ban született I. r. terhelt 2001-ben végezte el az Állam- és Jogtudományi Egyetemet. 2003. május 1-től a Polgármesteri Hivatalban gyámügyi előadóként dolgozik. Férjezett családi állapotú, házastársa a II. r. terhelt, kiskorú gyermeke nincs, büntetlen.

Az 1976-an született II. r. terhelt 2001-ben szociálpedagógus egyetemi diplomát szerzett. Az Ö. Alapítvány programvezetője. Házastársa az I. r. terhelt, kiskorú gyermeke nincs, büntetlen.

Az ügyben III. r. terhelt a város jegyzője.

Az I. r. terhelt 2003. május 1. napjától dolgozik a Polgármesteri Hivatalban gyámügyi ügyintézőként. A közszolgálati jogviszonyba való kinevezési okmány tanúsága szerint a kinevezés időpontjában, 2003. április hó 30. napján közszolgálati jogviszonyának az időtartama 1 év 6 hónap 19 nap volt. A közszolgálati jogviszony kezdő időpontjaként 2001. október 11. napját állapították meg.

Az I. r. terhelt és házastársa a II. r. terhelt 2003. évben új építmény létesítéséhez a köztisztviselők részére biztosított és kiegészítő kamattámogatással nyújtott hitelt kívántak igénybe venni a banktól.

A hitelügyintézés során a köztisztviselői hitel igénybevételéhez munkáltatói igazolás beszerzése vált szükségessé. I. r. terhelt kérésére III. r. terhelt, mint a város jegyzője először 2003. június 13. napján adott ki igazolást arról, hogy I. r. terhelt közszolgálati jogviszonnyal rendelkezik. Az igazolás kiállítására a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 2003. január 1. és 2003. június 30. napja között hatályos 49/I. §-ának (2) bekezdése alapján került sor.

Az I. és II. r. terhelt hitelügyintézése elhúzódott, mivel az építtető cég részéről többszöri bankváltás történt. Eközben 2003. július 1-től az ún. köztisztviselői hitel folyósításának a feltételei szigorodtak. A Ktv. 49/I. §-ának (2) bekezdése további a-f) pontokkal, illetve a § további (4) és (5) bekezdéssel egészült ki. Az állami készfizető kezességvállalás további feltételeként többek között előírta a törvény, hogy legalább 3 éves közigazgatási gyakorlattal kell rendelkeznie a határozatlan időre létesített közszolgálati jogviszonyban lévő köztisztviselőnek.

Az újonnan életbe léptetett (5) bekezdése előírta, hogy a köztisztviselő a munkáltatói jogkört gyakorlójának köteles bejelenteni a hitelszerződést követő 5 napon belül a hitelszerződést kötő pénzügyi intézet nevét és címét, és az állami kezességvállalással biztosított hitel nagyságát.

A hitelügyintézés során 2003. őszén újabb, 30 napnál nem régebbi - a megváltozott jogszabályi feltételeknek megfelelő - igazolás beszerzése vált szükségessé.

2003. november 14-i dátumozással az I. r. terhelet újabb igazolást fogalmazott meg és írt le, amelyen a Ktv. 49/I. §-a (2)

bekezdésének a), b), c) és d) pontjaira is hivatkozott, miszerint az abban foglalt feltételeknek megfelel, és az így kiállított igazolást aláírásra benyújtotta III. r. terheltnek.

A III. r. terhelt, mint a város jegyzője a fenti igazolást - tudva arról, hogy az I.r. terhelt a megkívánt feltételekkel nem rendelkezik és azt kamattámogatású kölcsön, illetve állami készfizető kezesség igényléséhez kívánja felhasználni - aláírta, és az I. r. terhelt rendelkezésére bocsátotta.

A hitelügyintézés során I. r. és II. r. terhelt az általuk is tudottan hamis tartalmú közokiratot jogtalan haszonszerzés végett benyújtották a bankhoz, és ezzel a pénzintézetet a közigazgatási gyakorlatban töltött időre vonatkozóan megtévesztették. Ezt követően, 2004. február hó 20. napján I. és II. r. terhelt a bankkal a köztisztviselők részére új építmény létesítéséhez kiegészítő kamattámogatással nyújtott hitelről hitel- és zálogszerződést írt alá, I. r. terhelt adósként, II. r. terhelt pedig adóstársként.

Az ily módon megkötött hitel- és zálogszerződés alapján a hitelintézet 11.161.170 Ft hitelt nyújtott kiegészítő kamattámogatással az I. és II. r. terhelt részére, amelyből az állami kezességvállalással garantált összeg nagysága 5.281.170 Ft volt.

A hitelintézet az I. és II. r. terhelt részére 2004. május hó 17. napjáig összesen 10.603.111 Ft-ot fizetett ki.

Utóbb, 2005. június hó 29. napján I. és II. r. terhelt, illetőleg a bank között sor került a kölcsön és zálogszerződés módosítására, melyben az adós saját fedezete 0 Ft-ról 558.059 Ft-ra emelkedett, míg a kiegészítő kamattámogatással nyújtott hitel összege 10.603.111 Ft-ra csökkent azáltal, hogy I. és II. r. terhelt a megítélt hitel 5 %-áról lemondott. Ily módon az állami készfizető kezességgel garantált összege 4.723.170 Ft-ra csökkent.

A szerződéskötést követően I. és II. r. terhelt a fizetési kötelezettségüknek folyamatosan rendben eleget tesznek. A 2007. április hó 24. napján fennálló tartozásuk az időközbeni befizetések következtében 9.984.302 Ft-ra csökkent, e részében a bank sértettet ért 11.161.170 Ft kár megtérült.

Az I. r. terhelt 2004. február hó 24. napján a Ktv. 49/I. §-ának (5) bekezdésében előírt bejelentési kötelezettségének - a jogszabályhely pontos megjelölésével - a törvényi határidőn belül eleget tett.

A bíróság a jogi indokolás körében részletesen kifejtette, hogy az I. és II. r. terhelt cselekménye miért valósította meg maradéktalanul a csalásnak a Btk. 318. §-ának (1) bekezdésében meghatározott törvényi tényállását.

Vizsgálta továbbá, hogy a jegyző által 2003. november hó 11. napi keltezéssel kiállított igazolás közokiratnak vagy magánokiratnak minősül-e, illetve, hogy a III. r. terhelt az igazolás kiállításakor hatóságként vagy munkáltatóként járt-e el. Úgy foglalt állást, hogy a konkrét esetben a III. r. terhelt nem, mint munkáltató, hanem külön jogszabályi felhatalmazás alapján, mint hatóság állította ki az igazolást. A Ktv. 49/I. §-ának (3) bekezdése szerint a (2) bekezdés a-d) pontjaiban foglalt feltételek teljesülését, valamint a kezességvállalás alapjául szolgáló közszolgálati jogviszony fennállását a közigazgatási szerv vezetője igazolja. E jogszabályi rendelkezés alapján tehát a III. r. terhelt, mint a közigazgatási szerv vezetője, külön jogszabályban meghatározott feladatot látott el az igazolás kiállításakor. Hatáskörén belül, beosztásából eredő hatalmi helyzetét felhasználva írta alá a valótlan tartalmú okiratot, amely adott esetben a bank részére eredeti aláírással, hivatalos pecséttel közhitelűen igazolta az abban foglalt tények valódiságát.

Mivel jelen esetben a hivatali visszaélés kizárólag hamis közokirat készítésében nyilvánult meg, azt egységesen a Btk. 275. §-ának b) pontja szerinti hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisításnak kellett minősíteni.

Az elsőfokú bíróság a közigazgatási gyakorlat megítélésével kapcsolatban azt rögzítette, hogy ilyen gyakorlatot csupán a Ktv. hatálya alá tartozó szerveknél lehet szerezni. A III. r. terhelt büntetőjogi felelősségének a megállapítására nem azért került sor, mivel a közigazgatási gyakorlat fogalmát esetleg nem helytállóan ítélte meg, hanem az együttműködési megállapodásra való hivatkozásának az elvetése miatt.

Az elsőfokú bíróság mindezek alapján I. r. és II. r. terheltek cselekményét 1 rb., a Btk. 318.§-ának (1) bekezdésében meghatározott, az (5) bekezdésének a) pontja szerint minősülő és büntetendő társtettesként elkövetett jelentős kárt okozó csalás büntettének minősítette. Ezen túlmenően - III. r. terhelt tettesi cselekményéhez kapcsolódóan - az I. r. terheltet további 1 rb., a Btk. 275. §-ának b) pontjában meghatározott és aszerint büntetendő felbujtóként, hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítás büntettében is bűnösnek mondta ki.

Az ítélet ellen az ügyész által az I. és a II. r. terhelt terhére a büntetés súlyosítása, a terheltek és védőik által felmentés végett bejelentett fellebbezések folytán másodfokon eljáró Hajdú-Bihar

Megyei Bíróság a 2008. június hó 2. napján tartott nyilvános fellebbezési tárgyalás alapján meghozott 2.Bf.422/2007/10. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta.

Az I. r. terhelt cselekményeit társtettesként elkövetett csalás büntettének [Btk. 318. § (1), (5) bek. a) pont] és magánokirat-hamisítás vétségének (Btk. 276. §);

A II. r. terhelt cselekményét társtettesként elkövetett csalás büntettének [Btk. 318. § (1), (5) bek. a) pont] minősítette.

Mindkét terheltet megrovásban részesítette. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét az I. és a II. r. terhelt vonatkozásában helybenhagyta.

A megyei bíróság a tényállást kiegészítette és helyesbítette. Rögzítette, hogy az I. r. terhelt jelenleg jegyzőként dolgozik, II. r. terhelt szociálpedagógusi diplomával rendelkezik.

A bankhoz a hamis tartalmú okirat 2003. december hó 10. napján került benyújtásra. A banknak okozott kár összege nem 11.161.170 Ft, hanem helyesen: 5.281.170 Ft volt.

A közokirat-hamisítás elkövetésében a II. r. terhelt cselekvősege a vádirati tényállásban nem tűnik ki. A vádmódosítás folytán a hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítás vonatkozásában sem szerepel, ezért - a megyei bíróság álláspontja szerint - a történeti tényállásban nem szerepelhet a II. r. terhelt olyan személyként, mint aki tevőlegesen részt vett az okirat felhasználásában. Annak ellenére nem szerepelhet, hogy ez nyilvánvalóan és általa is elismerten így történt. A hitelügyintézkést gyakorlatilag ő végezte, az iratokat ő vitte be, azonban annak felhasználásával nem volt megvádolva.

A bank kidolgozta és közölte a bíróság megkeresésére, hogy amennyiben a terheltek nem vehettek volna fel állami kezességvállalással hitelt, akkor csak a hitel biztosítékértékének a 60 %-át tudták volna hitelként nyújtani. A kár összegét erre figyelemmel állapította meg a megyei bíróság.

A másodfokú bíróság vizsgálta, hogy a terheltek tudták-e, illetve kellett-e tudniuk azt, hogy a Ktv. időközben megváltozott, másrészt pedig, hogy az a három éves közigazgatási gyakorlat, közszolgálati jogviszony hogyan alakult az I. r. terhelt esetében. E körben - egyebek mellett - azt rögzítette, hogy a közigazgatási gyakorlati ideje alatt az I. r. terhelt tényleges munkavégzéssel nem volt megbízva. Csak ismerkedett a polgármesteri hivatal munkájával és ez közigazgatási gyakorlatnak nem tekinthető. Azt az időszakot lehetett volna az I. r. terhelt esetében figyelembe venni, ami a kinevezési okmányban szerepel, s amiről mindannyiuknak tudomással kellett bírni, hiszen ismerték azt.

Erre és a másodfokú határozatban részletezett egyéb körülményekre figyelemmel rögzítette a másodfokú bíróság, az I. és a II. r. terheltek jogosulatlanul jutottak hozzá a köztisztviselői hitelhez. Ez jogtalan haszonszerzésnek minősül. Az elsőfokú bíróság helyesen következtetett a terheltek haszonszerzési célzatára, valamint a kár bekövetkezésére és helyesen hivatkozott a Bírósági Határozatokban is közzétett döntésekre.

A kár ott keletkezett, hogy az igénybe vett hitel összegével a bank összvagyonra csökkent. Ez a vagyoncsökkenés nem történt volna meg, ha a terheltek nem jutnak hozzá a hitelhez. Ha valaki úgy vesz fel hitelt, hogy valamelyik feltételnek nem felel meg, de a hitel visszafizetési szándéka megvan és fizeti is rendben, akkor is csalást követ el. A kár visszafizetése azonban enyhítő tényezőként vehető figyelembe.

A megyei bíróság álláspontja szerint a közszolgálati jogviszonyról kiállított munkáltatói igazolás nem minősül közokiratnak. A jegyző nem hatóságként adta ki ezt az igazolást, hanem munkáltatóként. Erre figyelemmel a másodfokú bíróság az I. r. terhelt okirat-hamisítás körében megvalósított cselekményét önálló tettesként elkövetett, a Btk. 276. §-ában meghatározott és aszerint büntetendő magánokirat-hamisítás vétségének minősítette.

Miután a hiteligénylés kezdete 2003. december hó 10. napja volt, ezért a megyei bíróság azt nem tudta az új jogszabályi rendelkezések hatályba lépését (2003. július hó 1. napját) megelőzően már folyamatban lévő, illetve folyamatban volt hiteligénylésnek tekinteni. Azt azonban figyelembe vette, hogy maga ez a folyamat a terheltek részéről már 2003 tavaszától megindult. Akkor merült fel, hogy megveszik az ingatlant, és akkor már felvették a bankkal a kapcsolatot a hitel felvétele érdekében. A szándékuk eredendően nem arra irányult, hogy a bank megtévesztésével jussanak hozzá a kölcsön egy részéhez, tehát nem irányult bűncselekmény elkövetésére.

A körülmények azonban időközben megváltoztak és ők ennek ellenére az eredeti konstrukciónál maradtak. Végül a hamis tartalmú magánokirat felhasználásával jutottak hozzá a kölcsönhöz.

Kifejtette még a megyei bíróság, hogy az I. és a II. r. terhelt cselekvőségével inkább nevezettek próbára bocsátása állt volna összhangban, azonban annak törvényi feltételei nem álltak fenn. Büntetés kiszabását pedig nem tartotta indokoltnak, ezért alkalmazta a megrovást velük szemben.

II. A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen az I. r. és II. r. terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt arra hivatkozással, hogy a terheltek bűnösségének megállapítására a

jelentős kárt okozó csalás büntettségében a büntető anyagi jog szabályainak a megsértésével került sor.

Az indítvány szerint az I. r. terhelt a 2003. november 14-én kiállított igazolás időpontjában kb. 2 év közigazgatási gyakorlattal rendelkezett. Az elsőfokú és a másodfokú bíróság ítéletének meghozatalakor már megvolt a szükséges idejű közigazgatási gyakorlata, így - a Btk. 10. §-ában foglalt bűncselekmény-fogalom kötelező vizsgálata eredményeként - megállapítható, hogy az I. r. terhelt cselekménye 2004. novemberétől már nem lehetett volna a büntetőeljárás tárgya a három év közigazgatási gyakorlat meglétére tekintettel.

Az I. és a II. r. terhelt cselekménye azonban az elkövetés időpontjában hatályos közigazgatási és büntető jogszabályok alapján sem valósította meg - tényállási elemek hiányában - a csalás tényállását.

A védő részletesen kimunkálta, hogy egyrészt a kár bekövetkezése nélkül, másrészt a kezesi felelősség érvényesítésének hiányában a cselekménynek nincsen sem passzív alanya, sem pedig sértettje.

A tévedésbe ejtés azért nem valósult meg, mert a bíróságok nem vették figyelembe azt a tény, hogy az I. és a II. r. terhelt már a jogszabály-változás előtt intézkedett a köztisztviselői hitel igénylése iránt. A hitel igénylése igazoltan folyamatban volt a bank előtt már azt megelőzően, hogy az újabb igazolást be kellett csatolni a köztisztviselői jogviszony fennállásáról.

A bárki által igényelhető lakásvásárlási hitel és a köztisztviselői hitel között sem a kamat, sem a kezelési költség vonatkozásában nincsen különbség. A különbség abban áll, hogy - az állami kezességvállalásra tekintettel - nincs szükség külön fedezetre, és eltérő a hitel összege, mivel a köztisztviselők akár a forgalmi érték 100 %-ára hitelt vehetnek fel. A visszafizetés vonatkozásában tehát nincs különbség a két hiteltípus között, ugyanannyit kell visszafizetni mindkét esetben. Mindezekre figyelemmel hiányzik a haszonszerzési célzat. Az I. és a II. r. terhelt egyébként lakásvásárlási hitelként is fel tudta volna venni az egész, a teljes összeget, mivel fedezetként két ingatlan is rendelkezésükre állt, azok a mai napig is per- és tehermentesek. Az I. és a II. r. terheltnek tehát anyagi haszna sem származott a köztisztviselői hitel választásánál.

Az I. és a II. r. terhelt cselekményével okozati összefüggésben kár sem következett be. A másodfokú bíróság szerint a terheltek az ún. hitelbiztosíték értékének kb. 60 %-át tudták volna felvenni, erre tekintettel állapította meg a kárt 5.281.170 Ft-ban. Ezt a bizonyos 60 %-os értéket csak megközelítően állapította meg a bank azzal,

hogy ezen százalék körül folyósítanak hitelt a magánszemélyeknek, de ez a százalékszám nem pontos. Tisztán matematikai alkalmazásával nem határozható meg az eredmény.

A hitel nyújtásával a bank vagyonában nem következett be értékcsökkenés, nem keletkezett kár. Téves az a megállapítás, hogy a hitelezéssel a bank hitelként kibocsátható tőkeösszege csökkent és ez kárnak tekintendő. A magasabb összegű hitel felvételével az I. r és a II. r. terheltek nem jutottak kedvezőbb törlesztési feltételekhez. Az állami kezességvállalás ténye nem érinti a hitel törlesztőrészletének a mértékét, vagy a futamidő lerövidülését. Az állami kezességvállalás csak a hitel összegének a nagyságára lehet kihatással. Ez a növekmény azonban nem azonos a kárral. A bank nem is jelentkezett a büntetőeljárásban sértettként, és nem is vett rész sértettként. Nem tett feljelentést és polgári jogi igényt sem terjesztett elő.

Mindezekre figyelemmel az I. r. és II. r. terhelt felmentése indokolt az ellenük csalás bűncselekménye miatt emelt vád alól.

A Legfőbb Ügyészség a BF.3145/2008. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak találta. Álláspontja szerint az alapügyben eljáró bíróságok hibátlan érveléssel mutattak rá arra, hogy a terheltek a kamattámogatott állami kezességvállalással biztosított köztisztviselői hitel megszerzése végett jogtalan haszonszerzési célzattal ejtették tévedésbe a hitelt nyújtó pénzintézetet a hitel felvételének a köztisztviselői törvényben támasztott feltételeit illetően. A pénzintézet, mint sértett kára a hitel folyósításával, annak az állami kezességvállalással támogatott összegével egyező mértékben bekövetkezett. A sértett meghatározása szempontjából döntő jelentősége annak van, hogy a lakásépítési kedvezmény pénzügyi feltételeit a költségvetésből az állam biztosítja. A pénzintézet, mint a főszabályon alapuló bizományos állapotodik meg az arra jogosult hitelfelvevőkkel. A kár ezért közvetlenül a pénzintézetnél jelenik meg.

A Legfőbb Ügyészség mindezek alapján azt indítványozta, hogy Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítványnak ne adjon helyt, és a megtámadott határozatokat nyilvános ülésen a hatályában tartsa fenn.

A Legfelsőbb Bíróság a Be. 420. §-ának (1) bekezdése és a Be. 424. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, amelyen a védő a felülvizsgálati indítványát fenntartotta és részletesen indokolta. Kifejtette, hogy az I. r. terhelt jegyzőként, II. r. terhelt alpolgármesterként dolgozik és az alaptalan büntetőeljárás nagyon megviselte őket.

A legfőbb ügyész képviselője - utalva arra, hogy időközben megszületett a Legfelsőbb Bíróság 3/2009. számú büntető jogegységi döntése - megváltoztatta írásban benyújtott nyilatkozatát és mindkét terhelt vonatkozásában támogatta a felülvizsgálati indítványt. Azt indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság az I. r. és II. r. terheltet az ellenük társtettesként elkövetett csalás büntette [Btk. 318. § (1) bek., (5) bek. a) pont] miatt emelt vád alól mentse fel.

Az I. r. terhelt a valótlan tartalmú magánokirat felhasználásával megvalósította a magánokirat-hamisítás vétségét, s ezért a bíróság őt megrovásban részesítette. Erre figyelemmel a legfőbb ügyész képviselője azt - is - indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság a marasztaló jogerős döntést egyebekben az I. r. terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.

A nyilvános ülésen az I. r. terhelt előadta, ha tudta volna, hogy a munkáltatói igazolás hamis, akkor nem használta volna fel.

A II. r. terhelt előadta, a banktisztviselők csak azt kérdezték, hogy az I. r. terheltnek megvan-e az egy éves jogviszonya. Ha nem lettek volna meg a köztisztviselői hitel feltételei, akkor nem így vették volna fel a lakáshitelt.

II. A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot az abban rögzített tényállás alapul vétele mellett egyrészt a felülvizsgálati indítványban megjelölt - a Be. 416. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott - okból, másrészt - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontjában írt eljárásjogi felülvizsgálati okok tekintetében - hivatalból [Be. 423. § (4)-(5) bek.] bírálta felül.

Ennek során a felülvizsgálati indítványt és a legfőbb ügyész módosított nyilatkozatát alaposnak találta.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerint felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügyszózat határozata ellen akkor van helye, ha a terhelt felmentésére vagy az eljárás megszüntetésére, illetve a terhelt bűnösségének megállapítására, továbbá kényszergyógykezelésének elrendelésére a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor.

A Be. 423. §-ának (1) bekezdésében foglaltak értelmében a felülvizsgálati eljárásban kötelezően irányadó jogerős ítéleti tényállás szerint I. r. és II. r. terhelt a jogszabályban foglalt feltételek hiányában vette fel az ún. köztisztviselői hitelt. A köztisztviselői hitel feltételei körében a hitelező bankot szándékegységben megtévesztették, de károkozási szándékuk nem volt. A hitelt vissza kívánták fizetni és a visszafizetéshez szükséges

jövedelemmel rendelkeztek. Állami kezességvállalás hiányában - a tulajdonukban álló tehermentes ingatlanokra figyelemmel, azok fedezetül lekötésével - is fel tudták volna venni az igényelt hitel 100 %-os összegét azonos visszafizetési feltételek mellett.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítvánnyal és a legfőbb ügyész nyilatkozatával egyezően azt állapította meg, hogy terheltek a csalás bűncselekményét nem követték el.

Az alapügyben eljáró bíróságok a jogerős határozat meghozatala során helyesen hivatkoztak azokra az ítélkezési gyakorlatból közzétett döntésekre (így különösen a BH 2006/243. szám alatt közzétett legfelsőbb bírósági határozatra), amelyek a felülvizsgálati eljárásban is kötelező tényállás alapján a terheltek büntetőjogi felelősségét a csalás bűncselekményében megállapították.

A Legfelsőbb Bíróság másik tanácsa azonban nem találta követendőnek a BH 2006/243. szám alatt közzétett döntést, ezért eljárását felfüggesztette és - a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében - jogegységi eljárást kezdeményezett. E jogegységi indítvány alapján a Legfelsőbb Bíróság időközben - 2009. június hó 8. napján - már meg is hozta a 3/2009. számú büntető jogegységi határozatát, amelyben a hivatkozott döntéstől eltérően foglalt állást. Kimondta, hogy:

1. Nem állapítható meg a csalás (Btk. 318. §) bűncselekményében a bűnössége annak a terheltnek, akinek a kölcsön felvételekor szándékában áll a kölcsön visszafizetése, és ennek a reális lehetősége is adott, de a hitel megszerzése érdekében a piaci alapú kölcsön folyósításának feltételei tekintetében a hitelintézetet tévedésbe ejti és a pénzügyi intézmény e megtévesztése folytán folyósítja részére az igényelt kölcsönt. Az ilyen cselekmény a Btk. 297/A. §-ában foglalt feltételek (ú.m. a gazdasági tevékenység gyakorlásához folyósítandó hitel nyújtása érdekében valótlan tartalmú okirat felhasználása) esetén hitelezési csalás büntettének minősülhet.

2. A hitelintézet megtévesztésével megszerzett pénzkölcsön rendszeres törlesztése, illetve visszafizetése általában a visszafizetési szándék komolyságára és a károkozási szándék hiányára utal.

Mindezekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítványnak helyt adott. Megállapította, hogy az I. r. és a II. r. terhelt marasztalására a társtettesként elkövetett csalás büntetnében [Btk. 318. § (1) bek., (5) bek. a) pont] a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése miatt került sor. Ezért a Debreceni Városi Bíróság 60.B.461/2005/22. számú ítéletét, valamint

a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 2.Bf.422/2007/10. számú ítéletét - a Be. 427. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján - megváltoztatta, és terhelteket az ellenük e bűncselekmény miatt emelt vád alól - a Be. 6. §-a (3) bekezdése a) pontjának I. fordulatára figyelemmel, a 331. §-ának (1) bekezdése alapján - felmentette.

Az I. r. terhelt a nyilvános ülésen sérelmezte bűnösségének kimondását a Btk. 276. §-a szerinti magánokirat-hamisítás vétségében is. Előadta, ha tudta volna, hogy a munkáltatói igazolás hamis, akkor nem használta volna fel.

E körben a Legfelsőbb Bíróság mindenekelőtt ugyancsak arra utal, hogy a felülvizsgálat olyan rendkívüli jogorvoslat, amelyben a tényálláshoz kötöttség érvényesül. A jogerős határozatban megállapított tényállás szerint (lásd elsőfokú ítélet 4. old. 4. bek.): 2003. november 14-i dátumozással az I.r. terhelt újabb igazolást fogalmazott meg és írt le, amelyben a Ktv. 49/I. §-a (2) bekezdésének a), b), c) és d) pontjaira is hivatkozott, miszerint az abban foglalt feltételeknek megfelel, és az így kiállított igazolást aláírásra benyújtotta a III. r. terheltnek.

E tényállásból helyesen következtek a bíróságok arra, hogy I. r. terhelt általa tudottan valótlan tartalmú igazolást fogalmazott meg. A jogász végzettségű terhelt a hitelügyintézés során korábban már becsatolt egy 2003. június hó 13. napjával keltezett igazolást a bankhoz, amelyben a város jegyzője igazolta, hogy közszolgálati jogviszonnyal rendelkezik. Az igazolás kiállítására a Ktv. 49/I. §-ának (2) bekezdésére hivatkozással került sor.

A Ktv. 49/I. §-ának (2) bekezdése azonban 2003. július hó 1. napjával módosult. Amíg azelőtt alpontokat nem tartalmazott, attól fogva a (2) bekezdése a)-f) alpontokra tagolódott.

Az I. r. terhelt már az új, a hatályos szöveg alapján fogalmazta meg a 2003. november 14. napján keltezett új igazolást. Körültekintő eljárására utal, hogy a Ktv. 49/I. §-ának (2) bekezdéséből nem hivatkozott valamennyi [a)-f)] alpontra, csak arra az a), b) c) és d) pontra, amelyre indokolt volt.

E körülmények folytán nem kétséges, hogy a valótlan tartalmú munkáltatói igazolás tudatos megfogalmazására és felhasználására a törvényben meghatározott hitelfeltételek kijátszása érdekében volt szükség.

Egyebekben az okirat-hamisításként értékelt cselekmény minősítése tárgyában a Legfelsőbb Bíróság a másodfokon eljáró Hajdú-Bihar Megyei Bíróság indokaival maradéktalanul egyetértett. A jegyző a törvényben előírt jogát, illetve kötelezettségét munkáltatói

jogkörében eljárva gyakorolta, ezért az általa kiállított irat magánokiratnak minősül.

Mindezek alapján a bíróságok helyesen állapították meg, hogy az I. r. terhelt a valótlan tartalmú magánokirat felhasználásával önálló tettesként a Btk. 276. §-ában meghatározott és aszerint büntetendő magánokirat-hamisítás vétségét elkövette.

Vele szemben a bíróság a lehetséges legenyhébb intézkedést alkalmazta, amely tovább már egyébként sem mérsékelhető.

Ezért a Legfelsőbb Bíróság - a felmentő rendelkezéseket meghaladóan - a marasztaló jogerős döntést egyebekben az I. r. terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

A Legfelsőbb Bíróság határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. §-a (4) bekezdésének a b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival, azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Legfelsőbb Bíróság mellőzheti.

Budapest, 2009. június hó 11. napján.

Dr. Katona Sándor s.k. a tanács elnöke, Dr. Molnár Gábor s.k.
előadó bíró, Dr. Csere Katalin s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

tisztviselő
Bné